

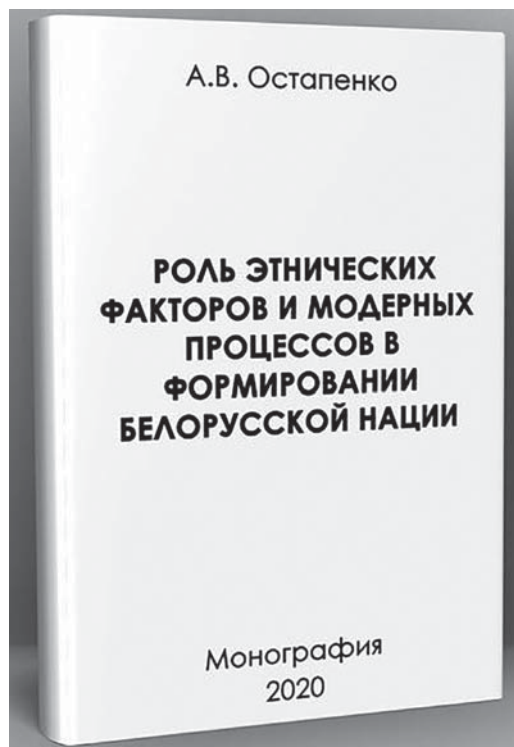
ЕТНІЧНІ ФАКТОРИ В СТАНОВЛЕННІ БІЛОРУСЬКОГО НАРОДУ ТА НАЦІЇ.

Рецензія на монографію Анатолія Остапенка «Роль этнических факторов и современных процессов в формировании белорусской нации. Минск: БИП, 2020. – 373 с.»

Ростислав Конта

**ETHNIC FACTORS
IN THE FORMATION OF THE BELARUSIAN PEOPLE AND NATION.
Review of Anatoly Ostapenko's monograph «The Role of Ethnic Factors
and Modern Processes in the Formation of the Belarusian Nation.
Minsk: BIP, 2020. – 373 p.»**

Rostyslav Konta

Anatoly Ostapenko's monograph «The Role of Ethnic Factors and Modern Processes in the Formation of the Belarusian Nation» is reviewed. It is noted that the monograph is devoted to a topical and little-studied problem in historical science. It is emphasized that the sections of the reviewed monograph contain valuable analytical and critical material concerning the origins and time of formation of the Belarusian ethnos, the evolution of the religious worldview of Belarusians, the formation of the Belarusian nation and Belarusian statehood, the mentality of Belarusians and Belarusian identity. It is concluded that the peer-reviewed monograph will occupy a worthy place not only in the scientific achievements in the field of ethnological science, but also in historical science in general.

Keywords: Ethnos, ethno-creation, Belarusians, Belarusian people, Belarusian nation, state-building, Belarusian identity.

Тема рецензованої монографії А. В. Остапенка є безсумнівно актуальною.

Автор обрав достатньо просту, однак переконливу і ефективну структуру, яка допомагає сфокусувати увагу на ключових моментах етногенезу білорусів. Робота складається зі вступу, п'яти розділів з відпо-

відними підрозділами, висновків, списку використаних джерел та літератури, покажчика імен. Розділи рецензованої монографії містять цінний аналітично-критичний матеріал, що стосується витоків і часу формування білоруського етносу, еволюції релігійного світогляду білорусів, формування білоруської нації і білоруської державності, ментальності білорусів та білоруської ідентичності.

У «Вступі» автором охарактеризовано актуальність теми, дослідницькі завдання, подано стислий історіографічний аналіз наукового доробку своїх попередників (с. 6–15).

Перший розділ присвячено теоретико-методологічним засадам дослідження, зокрема проаналізовано підходи істориків та представників суміжних наук щодо трактування термінів «етнос», «нація», «раса» та подано власну авторську інтерпретацію цих та інших ключових категорій етнологічної науки.

У другому розділі «Про витоки і час формування білоруського етносу» вміщено матеріал про прабілорусів та час виникнення і становлення білоруського етносу, про особливості формування білоруської мови та етнічні межі білорусів. Автор ґрунтовно аналізує суперечливий науковий доробок О. Ріттіха, Ю. Карського, М. Довнар-Запольського та робить власний висновок про понад тисячолітню історію білоруського етносу (с. 65–76).

Еволюції релігійного світогляду білоруського народу присвячено третій розділ монографії, де ґрунтовно викладено маловідомий та дискусійний матеріал про дохристиянські вірування і появу християнства в Білорусі, особливості білоруського православ'я, католицизму і протестантизму, церковну унію і національну культуру білорусів та про християнський націоналізм в Білорусі.

Четвертий розділ носить назву «Формування білоруської нації і білоруської державності». Тут проаналізовано етнічні процеси в Київській Русі і Великому Князівстві Литовському (ВКЛ) щодо формування білоруського етносу, охарактеризовано білоруське етнотворення у XV–XVI ст., особливості розвитку білорусів у XVII–XVIII століттях, а також подано авторську інтерпретацію модерністського періоду у розвитку білоруського етносу-нації.

В завершальному п'ятому розділі монографії А. В. Остапенка досліджуються реалії та перспективи новітнього білоруського етнотворення та державотворення. Особливий інтерес викликають матеріали про ідентифікацію назви білорусів, їх ментальність, а також національну ідентичність білорусів (с. 273–315).

Робота насичена ґрунтовними висновками й оцінками.

Поряд із зазначеними позитивними рисами, робота не позбавлена певних недоліків. Історіографію проблеми варто було б висвітлювати не окремим пунктом «Вступу», а самостійним розділом монографії.

На нашу думку, слід було б більше уваги приділити аналізу літописів та інших історичних джерел, де є інформація про витоки білоруського народу, його етногенез.

Проте, дані зауваження носять рекомендаційний характер і не впливають на загальне позитивне враження від монографії. Книга буде цікавою не лише науковцям, але й пересічним громадянам. Можна з упевненістю стверджувати, що рецензована монографія Анатолія Володимировича Остапенка посяде гідне місце не лише в науковому доробку на ниві етнологічної науки, а й в історичній науці загалом.

**Етнічні фактори в становленні білоруського народу та нації.
Рецензія на монографію Анатолія Остапенка «Роль этнических факторов
и современных процессов в формировании белорусской нации.
Минск: БИП, 2020. – 373 с.»**

Прорецензовано монографію А. В. Остапенка «Роль этнических факторов и современных процессов в формировании белорусской нации». Зазначено, що монографія присвячена актуальній та малодослідженій в історичній науці проблемі. Наголошується, що розділи рецензованої монографії містять цінний аналітично-критичний матеріал, що стосується витоків і часу формування білоруського етносу, еволюції релігійного світогляду білорусів, формування білоруської нації і білоруської державності, ментальності білорусів та білоруської ідентичності. Зроблено висновок, що рецензована монографія посяде гідне місце не лише в науковому доробку на ниві етнологічної науки, а й в історичній науці загалом.

Ключові слова: етнос, етнотворення, білоруси, білоруський народ, білоруська нація, державотворення, білоруська ідентичність.

Konta Rostyslav, Doctor of Historical Sciences, Professor of Department of Ethnology and Local History, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Конта Ростислав, доктор історичних наук, професор кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6803-3242>

Received: 29-01-2021

Advance Access Published: March, 2021